

החובל פרק שמיני בבא קמא

פ"ט.

עין משפט
גד מצוה

והרי היא חספיו דאי ודאי נתגרשה ע"י עדים אחרים כי משתכחי הכך עדים וזממין הוו משלמין לה כל כתובתה דהא צעו לאפסודי כולה מינה דקאמרי נתן לה אכל השתא שמה אינה עמידה ליטול כתובתה לעולם שמה תמות וירשנה בעלה ונמלא שלא היו מפסדין

HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

והרי היא תחתיו ומשמשותו ונמצאו וזממין אין אומרים ישלמו כל כתובתה אלא טובת הנאת כתובתה איזהו טובת הנאת כתובתה ^אאומדין כמה אדם רוצה ליתן בכתובה של זו שאם נתארמלה או נתגרשה ואם מתה יירשנה בעלה ואי סלקא דעתך ליתא לתקנת אושא אמאי יירשנה בעלה תובין כתובתה לגמרי אמר אבוי אם אמרו בנכסי מלוג יאמרו בנכסי צאן ברזל אמר אבוי טובת הנאה * הואיל ואתא לידן נימא בה מילתא טובת הנאה לאשה הויא דאי ס"ד לבעל הויא לימרו לה עדים מאי אפסדינג אי הות מוכנת לה לטובת הנאה בעל הוה שקיל מינג אמר רב שלמן משום דאיכא רווח ביתא אמר רבא *הלכתא טובת הנאה לאשה ואין הבעל אוכל פירות מאי טעמא פירא תקינו ליה רבנן פירא דפירא לא תקינו ליה רבנן כי אתא רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע מבי רב אמרי תנינא לתקנת אושא העבר והאשה פניעתך רעה החובל בהן חייב והם שחבלו באחרים פטורין * ואי ס"ד ליתא לתקנת אושא תובין נכסי מלוג ותתן ליה ולטעמך נהי נמי דאיתיה לתקנת אושא ולא מצוי מוכנה לגמרי תובין לנכסי מלוג בטובת הנאה ותתן ליה אלא דלית לה ה"ג דלית לה ותובין כתובתה בטובת הנאה ותתן ליה הא מגי רבי מאיר היא דאמר ^אאסור לו לאדם שישא את אשתו אפילו שעה אחת בלא כתובה וטעמא מאי כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה הכא לא מגרש לה דאי מגרש לה אתו הגך דובני גבו לה לכתובתה מיניה אלא טובת הנאה מילי נינהו לא משתעבדי אלמא לא מילי דמודבני בדינרי נינהו אלא משום דשמואל ^אדאמר שמואל יהמכור שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו מוחל ואפי' יורש מוחל אמרי זבוני ובין ותתן ליה ואי מחלה ליה לגבי בעל תמחלה אמרי כל לגבי בעל ודאי מחלה ליה ואפסדיניה לההוא זבינא בדיים לא אפסדיניהו וכי תימא זבינא ניהיליה לההוא דחבלה ביה בטובת הנאה דאי

אזתה כלום לפיכך אין אומרים ישלמו לה כתובתה אלא אומדים כמה אדם רוצה ליתן לה מיד בכתובתה על הספק שאם נתארמלה או נתגרשה יעלנה הוא ואם תמות יירשנה בעלה והוא יפסיד מה שנתן ומים הללו יתנו לה העדים לטובת הנאה זו מפסדין אותה מיד שאם תצא למוכרה צטובת הנאה זו לא תוכל. טובת הנאה כלומר דבר מועט: אם אמרו בנכסי מלוג. שמוכל למוכרן ואין צבעל מוילא מיד הלכות שהרי אם פיתחו פיתחו לה ואם הומירו הומירו לה: יאמרו בנכסי צאן ברזל. בכתובתה דהיינו דנוינא שהניקה לו בשומא מצית אביה וכוונתן אותה בכתובתה ומקבל עליו חתן אחריות ואם פיתחו פיתחו לו ואם הומירו הומירו לו כדאמרין [בציטמות בלמנה לכהן גדול (דף ק"א)]. נכסי צאן ברזל נכסים העומדים באחריות המקבל לשלם כעין צרול זה שהוא קשה להיות פוחת והתם ודאי לא מצי נוטלין נוח לאשה למוכרה בחייה כדי שתהא פרנסתה מנויה ציתה ציוות: ואין צבעל אוכל פירות. לא אמרינן יקח בהן קרקע והוא אוכל פירות: ומילי לא משתעבדי. לניזק: וחזר המוכר ומחל לו מחול. הלכך אי אמרינן לה תזון מפסדינן ליה ללוקח דהיא הדרה ומתנה לכתובתה לבעל הואיל ועל כחה היא מוכרתה: ה"ג

גליון הש"ס

גמ' הואיל ואתא לידן. שנת דף פ"א ע"ב ושי"ב: תוס' ד"ה כל וכו' דעמ"ד: ג' אינו מועיל בכתובה. עיין גליון דף ע"א ב' תוספות ד"ה אמטלנלין:

מוסף רש"י

ליתן בכתובה של זו. מספק, שאם נתארמלה או נתגרשה. יעלנה או יירשנה. לוקח, והוא מותר יירשנה בעלה. הפסד ממותו (מכות ג.). המוכר שטר חוב לחבירו. שחייב לו ליה למלוה ממון ומכר לו המלוה את שטר ליד לוקח ומכרו לו וכמו לו ק"י ק"י אינו וכל שפניניה, אי נמי כדפסקין התם (ב"ב ע"ג). הלכתא איתיה נקטת במסירה (רשב"ם ב"ב קס"ח). וחזר ומחלו. המוכר שהוא מלוה ממנו ללוה, מחול. דלמא ליה ליה ללוקח לאו בעל דברים דדיי את (כתובות פ"ח) דלא מכר לו לאשתי לתי אלא כל זכות שנתא ליה, ולא עדיף האי לוקח ממלוה דלמי מתמחה דמלוה ומיהו משמוי יחזיר לו מוכר ללוקח, דהא הלכתא היא דדייקין דינא דגמרי וזה הפסד משמוי כסוף שפניניהו של חבירו, דקיימא לן דחייב, משום שבעד נכסיה רפסו ליה אפי' זבני מיהו כי כסוף ללמא (רשב"ם ט"ו). ואפילו יורש. של מלוה, מוחל. שהיה לאשתי נמחיו ללוקח כלום אלא מתמת יתוכר והרי ומכר אללו (קדושין פ"ח). ומכר הוא דלא אלים כח של לוקח במה שמסגר לו שטר המלוה אלא לזכות בחוב המלוה, כי במקום הלואה או היקף, אך לא נפקר שפניניהו מן המלוה, וקיימא ליה עבד ליה לאש מלוה ויכול למחול שפניניהו (רשב"ם ט"ח).

כ"א א מיי פ"ב מהל' עדות הלכה א סגן עשין קי טו"ח"מ סימן לח: ע ב טו"ש"ע א"ע סימן פה סעיף ז: ע"א ג מיי פ"י מהלכות אישות הלכה י ופ"ד מהלכות מובל ומיקח הלכה י"ח סגן עשין מח וסימן ע טו"ש"ע א"ע סימן א סעיף ג וסימן קה סעיף א וטו"ש"ע ח"מ סימן סגן סעיף ז: ע"ב ד מיי מהלכות מביה הלכה י"ג ו"ע"ש סגן עשין פ"ב טו"ש"ע ח"מ סימן סו סעיף כ"ג:

רבינו הגאול

אמר רבא הילכתא טובת הנאה לאשה ואין הבעל נודחיל. פירות. מאי טעמא, פירא תקינו ליה רבנן לבעל, פירא דפירא לא תקינו ליה רבנן. ולא עברה הדין קושיא גרוחיל. ואמי טוב, תנינא לתקנת אושא הא דתנן העבר והאשה פניעתך רעה ותוביל בהן חייב, והן שחבלו באחר פטורין, ואי סלקא דעתא ליתיה תובין אושא, תובין מהימם ולאחר מיתה ותחייב ליה לנחבל. ולטעמך, תובין נכסי מלוג בטובת הנאה ותחייב לתקנת אושא. אמר רבא הילכתא טובת הנאה לאשה, פירא לכופר האשה תחת בעלה ומכרה כתובתה לאחד על דעת שאם נתארמלה או נתגרשה יקח מה שבכתובתה עד גמרא, ואם תמחול היא לא יקח כלום. זה המכר יקרא טובת הנאה והדימים שלה הן, ואין לבעל לימור נקח בדמים קרקע ואוכל פירותיה כדון נכסי מלוג, ואי חייבת לה, לזבני לכתובתה בטובת הנאה ותחייב ליה, פירא לנחבל. המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו מחול בה, כל לגבי בעלה

דיש לו לתנא לשנות ריבוי תשלומין גבי עדים וזממין כמו שיכול להרבות אלסם ואח"ל דנכסי צאן ברזל יכולה למכור אם כן יותר היו מפסדיים הזוממין לאשה כשהיו אומרינן שגירשה ונתן לה כתובתה על נכסי צאן ברזל שהיתה יכולה למכור לגמרי מעל מנה ומאחיס שאין יכולה למכור לגמרי אכל בהיא [דמכות] (דמכורה) שצאין להעיד ולהפסיד לבעל שאומרינן שגירשה ולא נתן כתובה יותר היו מפסדין לו על מנה ומאחיס שהיו מחייבין אותו ליתן ושמה היה נפטר מלינתן אם תמות האשה בחייו מעל נכסי צאן ברזל דשמה תמכור האשה ולא יפטר בנימתה ולכן נקט הזממן על דבר שיש בו ריבוי תשלומין אלסם: פירא דפירא *א תקינו ליה רבנן. היינו צמילי דלתו מעלמא כגון טובת הנאה לכתובה וכגון גונב ולד זהמת מלוג דמשלם כפל לאשה כדאמרין בריש האשה שנפלו לה נכסים (כתובות דף ע"ג): משום דלא תקינו ליה רבנן פירא דפירא אכל פירא דפירא דלמי מגופיה כגון ולד ולדנת זהמת מלוג פשיטא דתקינו ליה רבנן כדמתן לעולם הוא אוכל פירי פירות ונראה דפירי דפירי לא תקינו ליה רבנן דהתם לא הוי כי האי דהכא דהיינו דמשלם כפל לאשה נראה דצומו כפל ילקח קרקע והוא אוכל פירות ונראה נמי דכ"ש גונב זהמת מלוג עגמא דמשלם כפל לאשה:

טעמא מאי שרא תהא קה בעיניו להוציאה. ומיניה

דכריש א"ע"פ (כתובות ד' ט'): משמע ללאו היינו טעמא דר"מ גבי הא דמתן רבי מאיר אומר כל הפוחת לנמולה ממאחיס ולאמנה ממנה הרי זה צעילתו צעילת זנות ודייק בגמרא כל הפוחת אפילו צנחנה אלא קסבר תנאו בטל ואית לה ויבין דלמא לה לית לך אלא מנה לא סמכה דעמה והוי צעילתו צעילת זנות הא שמעינן ליה לר"מ דדרכנן תנאו קיים משמע דמשום שיש לה ולא סמכה דעמה כשאמר לה לית לך אלא מנה הוא דהוא צעילתו צעילת זנות הא אם הוה תנאו קיים ולא היה לה כלל לא היה צעילתו צעילת זנות וי"ל דכ"ש אי תנאו קיים ולית לה דהוא צעילתו צעילת זנות אלא התם דייק דקסבר תנאו בטל מלמא קמי צנחנה שצין לה מנה כו' ש"מ דה"ק כל הפוחת אפי' צנחנה ענין שיש לה כגון כסוף ביאה דאמר התם כסוף שמעתי דדברי הכל אינה מוחלת וי"ל דלשון כל הפוחת משמע שהוא פוחת זה וכסוף ביאה אין יכול לפחות אלא היא פוחתת לעצמה ולא שייך לשון פוחת אלא צנחנה אי נמי מדנקט כל דייק: ב"ב

ב"ב אגבי בעיה ודאי מחלה.

וא"ת ותזבין לבעל גופיה ומיחייב ליה לנחבל וי"ל שהבעל לא ירצה לקנות שלא להפסיד לאשתו אי"נ הא מוקמי לה בסמוך כר"מ דאמר לשהות עם אשתו בלא כתובה אסור וא"ת והיאך יכולה למחול האמר בריש א"ע"פ (כתובות דף ט"ו). דכסוף ביאה יכולה למחול וכ"ת דכתבה ליה התקבלתי הא משמע דפרק גערה (שם דף ט"ב). דלר"מ אפי' בהתקבלתי אין יכולה למחול וי"ל ה"מ בתחילת הסוגיא אכל לפי המסקנא דהתם דמפליג ר' יהודה בין כתבה ליה התקבלתי ה"ה לר"מ וא"ת ואכתי היאך תמחול הא מוקמינן לה כר"מ דאמר אסור לשהות עם אשתו בלא כתובה וי"ל לאחר שתמחול יחזור ויכתוב לה כתובה ועי"ל דאפילו א"ת שצין יכולה למחול צעודה תחתיו אכתי יעשה קניניה ויגרשנה ותמחול לו ואח"כ יחזירה וא"ת כיון דאתיא כר"מ דדאין דינא דגרמי א"כ לא תהא רשאה למחול מפני שתצטרך לשלם ללוקחות דאמר בהמוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו מחול ואמרינן התם (כתובות דף ט"ו). דלמלאן דדאין דינא דגרמי מגבי ביה דמי שטרע מעליא ומיהו מצי למימר דאפ"י לא תחוש ותמחול כיון דהשתא לית לה מדי לטוניה אע"ג דלכשתתאלמן תצטרך לשלם יותר מ"מ חשיב ליה אטרוחיה צ"י דינא כדבי כיון דסוף סוף השתא מיהא לא משלמין מידי ולמאי דרגיל ר"ת לפרש דאין חייבת לשלם אפילו לר"מ אלא מה שקבלה א"כ ט"פ ואין להאריך כאן בדבר זה הקשה הר"ר שמואל ב"ר חיים ותזבין כתובתה צעמא שלשתן דאין אין יכולה למחול כמו שרגיל ר"י לקדק מההיא דמינא בהאי מקדש (קדושין דף ט"ו): התקדשי לי בשטר חוב או שהיה לו מלוה ציד אחרים והירשה עליהם רבי מאיר אומר מקודשת ותכמים אומרים אינה מקודשת ומיקח דבמלוה בשטר קמפלגי באשה סמכה דעמה ודכוילי עלמא אית להו דשמואל דאמר המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו מחול וממלוה על פה פליגי דדרב הוה דאמר תנאו לפלוני צעמא שלשתן קנה דרבנן לית להו שיעיל צעמא שלשתן בלא פקדון ואם היה יכול למחול מהו חושש אי אית להו דרב הוה צעמא שלשתן דקבירא ליה דלא סמכה דעמה וסירך ר"י * דמעמד שלשתן אין מועיל בכתובה צעודה תחת בעלה כיון דעדיין לא ניתנה לגבות וא"ת ויכתוב שטרע בשמיה דאין לא מצי מחלה כדאמר בהכותב (כתובות דף ט"ו). והכא יחיא דשמה בעל לא ירצה אכל בסמוך גבי